

Grönstrukturutredning för
**Detaljplan för bostäder
och service m.m. vid
Backavägen och Norra
Deltavägen (DP3)**

Eva Rosenhall
Park- och naturförvaltningen, Göteborgs stad
2022-10-18

Sammanfattning

Den här grönsstrukturutredningen avser detaljplan 3 i Backaplans stadsutveckling. Utgångspunkten för den här och övriga detaljplaner är Vision Älvstaden och det planprogram som beslutades av Byggnadsnämnden våren 2019. I programskedet utarbetades en grönsstruktur som den aktuella detaljplanen följer. I dagsläget utgörs Backaplans miljö till största delen av hårdgjorda ytor och externhandel. Kvillebäcken som rinner genom Backaplan har sträckor med en försummad karaktär men en stor potential för utveckling.

Grönsstrukturen med parker och övrig allmän plats behöver till största delen tillskapas inom detaljplan 3 och inom Backaplan i sin helhet. Ambitionen i planeringen är att få en balans mellan bebyggelse och friyta i en stadsdel som kommer att ha en hög exploateringsgrad. En grönsstrukturutredning har tidigare tagits fram inom arbetet med detaljplan 2. Den här grönsstrukturutredningen tas fram i samrådsskedet då många planeringsfrågor redan har hanterats, men flera frågor återstår, bland annat relaterat till genomförbarheten.

Den beräknade offentliga friytan blir ca 25% för detaljplan 3. Den siffran visar endast förhållandet till bebyggelsens ytanspråk och behöver ställas i relation till de höga byggnaderna och det stora antalet boende i stadsdelen. Fördelat på antalet boende beräknas emellertid den offentliga friytan inom detaljplaneområdet nå upp till programmets riktvärde på 7,5 kvm per boende. Det är många behov som ska tillgodoses inom allmän plats i Backaplan och en viktig fråga är samnyttjan av parkerna. Det är också konkurrens om utrymmet för tekniska funktioner över och under mark. Hur de här aspekterna kan lösas påverkar kvaliteten i stadsrummen och i Backaplan som helhet.

Grunden för grönsstrukturen i det framtida Backaplan sattes i programskedet, vilket förslaget på strategi i det fortsatta arbetet med grönsstrukturen förhåller sig till. För att intentionerna om grönsstrukturen i programmet och i detaljplanen ska förverkligas, finns det behov av att i den fortsatta planeringen och i genomförandet, samt i förvaltningen, fokusera på de frågor som relaterar till samnyttjan, träd i gaturummen och överbryggande av barriärer till omgivningen för att få en sammanhängande grönsstruktur:

- Hantera kostnader för samnyttjan.
- Förverkliga träd i gaturummen.
- Överbrygga barriärer i kommande projekt.

Behov av ytterligare utredningar

Resursanalys

Behovet av kostnadsfördelning relaterad till samnyttjan behöver utredas.

Parkgestaltning

I nordvästra delen av planområdet planeras en bostadsnära park intill en skola och en idrottshall, och för närvarande diskuteras förändringar inom kvartersstrukturen. Vid förändringar av kvarteret uppstår behov av en ny parkgestaltning.

Innehållsförteckning

Bakgrund	6
Utredningens syfte	6
Utredningens innehåll	6
Övergripande grönstruktur	8
Planområdet	8
Befintlig miljö	9
Detaljplanens påverkan	12
Programområdets grönstruktur	12
Detaljplanens innehåll	13
Offentlig friyta	15
Allmän plats	15
Samnyttjan	16
Förslag på strategi	17
Kostnader för samnyttjan	17
Träd i gaturummen	17
Överbrygga barriärer	18
Ytterligare utredningar	19
Bilaga: Planeringsförutsättningar	20

Bakgrund

Utredningens syfte

En grönstrukturutredning är en områdesspecifik utredning inom program eller planarbete. Syftet med utredningen är att så tidigt som möjligt i planeringsprocessen sammanställa befintliga värden, brister, behov och möjligheter kopplat till grönstrukturen och den tänkta förändringen i det aktuella området. Detta för att informationen ska kunna komma in i rätt skede och kunna hanteras inom ramen för planprocessen. Utredningen berör framförallt mark planlagd eller förvaltd som allmän plats park eller allmän plats natur.

Utgångspunkten i utredningen är de mål och strategier för grönstrukturen och dess värden som finns beskrivna i *Göteborgs grönplan* (2022), *Park- och naturförvaltningens riktlinje för lekplatser* (2019) och *Översiktsplan för Göteborg* (2022).

Grönstrukturutredningen ska:

- Beskriva grönstrukturens kvaliteter och brister inom det aktuella området utifrån stadens eller förvaltningens mål och riktvärden i styrande dokument.
- Analysera hur föreslagen planering kan komma att påverka befintlig grönstruktur i det aktuella området.
- Ringa in om det finns behov av att utveckla grönstrukturen – och om möjligt ange en strategi för detta – i det aktuella området för att stadens eller förvaltningens mål ska uppnås.

Utredningens innehåll

I en grönstrukturutredning görs en beskrivning av grönstrukturens befintliga värden – både sociala och ekologiska – och dess roll i den gröna infrastrukturen. Fokus för analyserna i utredningen är dock de sociala värdena. Befintliga ekologiska värden beskrivs utifrån rådande kunskapsläge, och om det finns särskilt behov av fördjupad kunskap.

I grönstrukturutredningen analyseras andelen offentlig friyta i det aktuella området. Andel offentlig friyta är en indikator som mäter ett områdes kapacitet för förtätning på ett sätt som även ger förutsättningar för att bevara och utveckla ekologiska och sociala

värden. Rekommendationen om minst 15% offentlig friyta är en inriktning för Göteborgs stad enligt översiktsplanen och en av indikatorerna i stadsbyggnadskontorets verktyg för arbete med god gestaltad livsmiljö (Stadsbyggnadskontoret, 2021). Siffran används som utgångspunkt i analysen för friytetillgång.

För att säkerställa att park- och naturområden finns nära göteborgare och besökare finns riktvärden för bostadsnära park, naturområde respektive stadsdelspark. Dessa är beskrivna i Göteborgs grönplan och i översiktsplanen. Hur väl riktvärdena uppnås i det aktuella området beskrivs i en närbarhetsanalys.

För att i planeringen lägga särskilt fokus på barnperspektivet finns park- och naturförvaltningens riktlinje för lekplatser som sätter barnen i fokus. Med utgångspunkt i dess riktvärden görs en närbarhetsanalys av lekplatserna i det aktuella området.

Förutom ovan nämnda analyser redogör en grönstrukturutredning även för behov och potential i den sammanhängande grönstrukturen genom åtgärder i det aktuella området. Det kan handla om vilka gröna eller blågröna stråk som är viktiga att värna eller kopplingar som det finns behov av att utveckla.

Med utgångspunkt i den befintliga situationen och analyserna bedöms planförslagets påverkan på grönstrukturen. Bedömningen mynnar (i de fall vi ser det möjligt att hantera det inom ramen för programmet/planen) i ett förslag för strategi för det aktuella området.

Läs mer om dokumenten och de riktvärden som är underlag för analyserna i bilagan sist i utredningen.

Övergripande grönstruktur

Nulägesbeskrivning

Planområdet för DP3 är markerat med heldragna vita linjer och programområdet för Backaplan är markerat med en streckad vit linje.

Planområdet

Planområdet ligger på Hisingen, norr om Hjalmar Brantingsplatsen, ca 2 km norr om Göteborgs centralstation. Aktuell detaljplan, DP3, är en del av en större omvandling av området kring Backaplan. Planen grundas på Vision Älvstaden och bygger på *Planprogram för Backaplan* som beslutades av Byggnadsnämnden våren 2019.

Detaljplanen omfattar ca 2100 lägenheter, ca 11 200 m² BTA centrumverksamheter samt ca 12 600 m² offentlig service (förskolor och skola). Ytterligare bebyggelse med bostäder, verksamheter och handel/centrumfunktioner pågår inom detaljplan 2 (DP2) söder om och i direkt anslutning till DP3. Detaljplan 1 (DP1) längs Backavägen är färdigställd och detaljplan 4 (DP4) som bland annat omfattar Hjalmar Brantingsplatsen, är under uppstart.

Inom programområdet kommer en stadsdelspark att tillskapas längs Kvillebäcken, fyra bostadsnära parker ska bildas inom storkvarteren (fem till åtta mindre kvarter som grupperas kring en gemensam park i mitten av ett storkvarter), och ett grönt promenadstråk ska sträcka sig genom bebyggelsen och länka samman parkerna.

Befintlig miljö

Marken inom planområdet utgörs i huvudsak av hårdgjorda ytor som vägar och parkeringsytor. Inom planområdet finns idag externhandel samt en bussdepå. Området är omgivet av kraftiga trafikbarriärer och marken är påverkad av föroreningar från en tidigare deponi. Planområdet ligger lågt och berörs därför av betydande översvämningsrisker från högvatten i havet och i Göta älv, höga flöden i Kvillebäcken och risker med kraftiga skyfall.

Kvillebäcken i västra delen av planområdet är ett blågrönt stråk i nordsydlig riktning, till delar parkmiljö, som sträcker sig mellan Nordre älv i norr och Frihamnen i söder. Naturvärdena inom Backaplan är företrädesvis kopplade till Kvillebäcken men det finns även naturvärden som alléer på övriga ytor. En naturvärdesinventering genomfördes under programskedet (se hänvisning på sida 27). Vattendraget är mycket värdefullt och Sveriges största och säkraste lokal för den fridlysta arten knölnate.

Kvillestråket längs Kvillebäcken är ett viktigt stråk som länkar samman olika vistelsemiljöer på Hisingen. Det behöver utvecklas för att skapa parkkvaliteter och tillgänglighet i flera delområden, varav Kvillebäcksparken vid Backaplan utgör en del. Barriärer skär av Kvillebäcksstråket, bland annat Hjalmar Brantingsgatan som också påverkar vistelsevärdena genom buller. Den befintliga Kvillebäcksparken ligger intill Östra Kvillestaden som är ett av Lundbys mest tätbefolkade bostadsområden vilket återspeglas i parkens användningstryck och slitage.

Väster om Backaplan ligger stadsdelsparken Fjärdingsparken som är en del av grönstrukturen mellan Kvillestråket och Flunsåsberget (folkpark med evenemang). Stadsparken Jubileumsparken i Frihamnen är under utveckling och nyligen öppnade Jubileumsparkens utflyktslekplats. Söder om Hjalmar Brantingsgatan finns Kvilletorget som både har parkkaraktär och en lekplats. Tillgängligheten till grönstrukturen runt Backaplan hindras av trafikbarriärerna.

Inom planområdet förekommer den invasiva arten jätteloka. I

Backaplan omges av kraftiga trafikbarriärer. Bilden visar Hjalmar Brantingsgatan i söder.

Befintlig miljö längs Swedenborgsgatan.

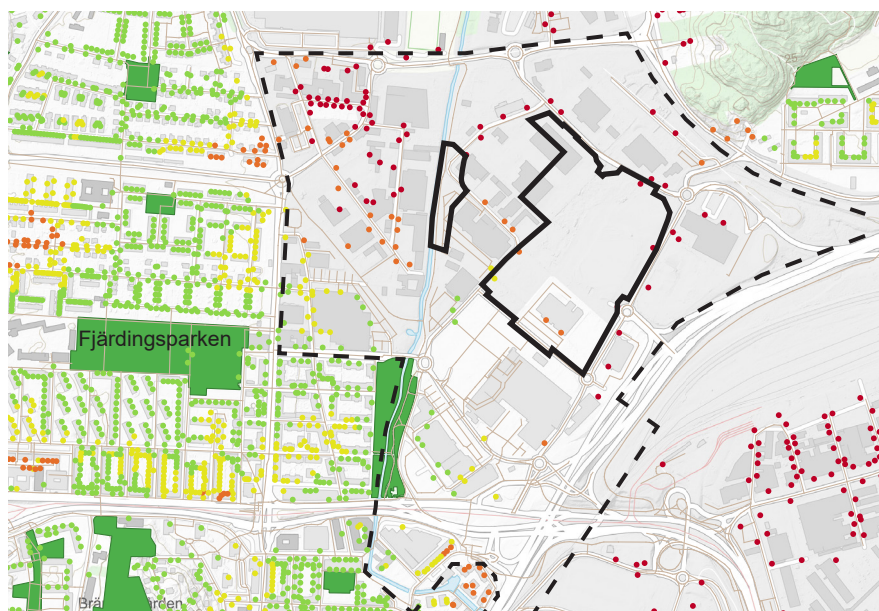

Vy från Kvillebäcken mot handelsområdet.

genomförandefasen är det viktigt att hantera massor av invasiva arter på rätt sätt för att undvika spridning.

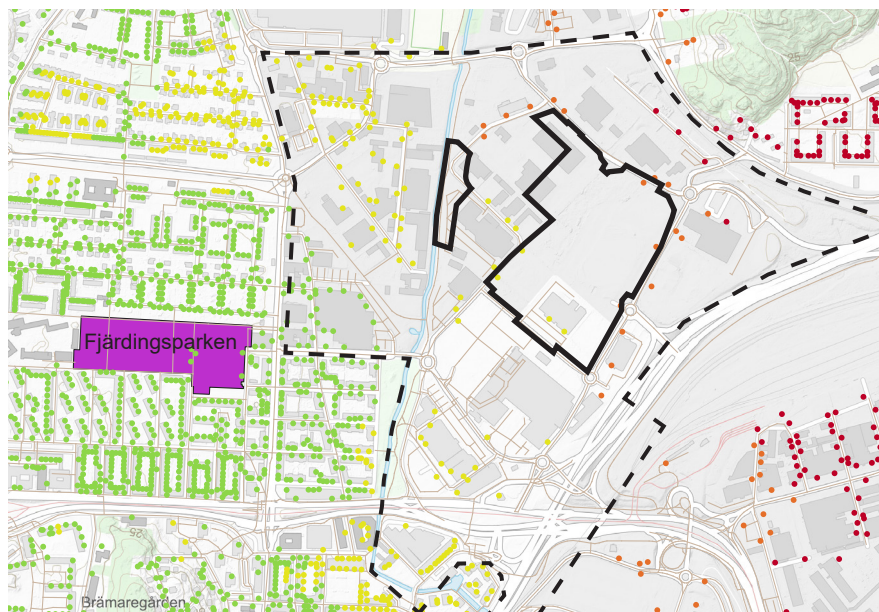
Tillgång till parker och naturområden

Enligt riktvärden i *Översiktsplan för Göteborgs stad* (2022) och *Göteborgs grönplan* (2022) ska alla stadens invånare ha maximalt 300 meters gångavstånd till en bostadsnära park eller naturområde som är minst 0,2 hektar stort, utan att behöva korsa en större barriär. Likaså ska det finnas en större park eller naturområde med en variation av sociala funktioner och ekosystemtjänster inom 1000 meter från bostaden. Dessa stadsdelsparker ska vara minst 2 hektar stora.

Befintlig tillgång till bostadsnära park.

- Teckenförklaring**
- () Områdesgräns Program för Backplan
 - Ungefärligt planområde DP3
 - Bostadsnära park/natur
 - 0-200 m gångavstånd till bostadsnära park
 - 200-300 m gångavstånd till bostadsnära park
 - 300-500 m gångavstånd till bostadsnära park (brist)
 - Mer än 500 m gångavstånd till bostadsnära park (brist)

Befintlig tillgång till stadsdelspark.

- Teckenförklaring**
- () Områdesgräns Program för Backplan
 - Ungefärligt planområde DP3
 - Stadsdelspark
 - 0-500 m gångavstånd till stadsdelspark
 - 500-1000 m gångavstånd till stadsdelspark
 - 1000-1500 m gångavstånd till stadsdelspark (brist)
 - Mer än 1500 m gångavstånd till stadsdelspark (brist)

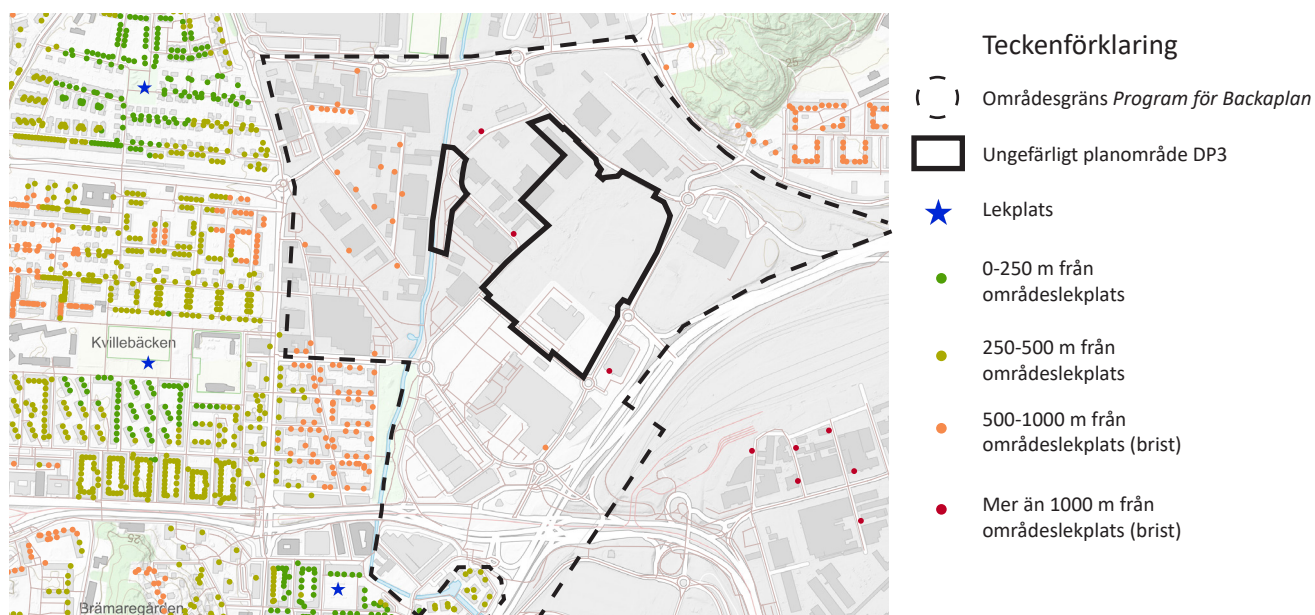
Analyskartorna visar att merparten av programområdet i dag har bristande tillgång till bostadsnära park och natur. Emellertid har de västra delarna nära till en stadsdelspark, tack vare Fjärdingsparken i väster. När Backaplan utvecklas med bostäder kommer det finnas behov av både nya bostadsnära parker och en ny stadsdelspark.

Tillgång till lekplatser

Enligt park- och naturförvaltningens riktlinje för lekplatser bör alla göteborgare ha tillgång till en mindre områdeslekplats inom 500 meters gångavstånd från bostaden utan att behöva korsa en större barriär. Likaså bör det finnas en större stadsdelslekplats inom 1000 meters gångavstånd från bostaden.

Inom programområdet saknas i dag områdeslekplatser och i närområdet finns inte heller någon stadsdelslekplats, vilket är en större lekplats som riktar sig till både äldre och yngre barn. Nyligen stod Jubileumsparkens utflyktslekplats klar; den ligger i närheten av Backaplan men med barriärer emellan. Planområdets bristande tillgång till både områdeslekplats och stadsdelslekplats behöver åtgärdas i utvecklingen av Backaplan, både vad gäller närhetsperspektivet och för att ett stort antal boende ska få tillgång till lekplatser.

Nåbarhetsanalyserna som kartorna visar är gjorda utifrån befintliga adresspunkter i Backaplan med omnejd. Eftersom hela programområdet för Backaplan är under omvandling kommer både struktur och innehåll att ändras. Det som kan utläsas av nåbarhetsanalyserna är nödvändigheten av att tillskapa parker och lekplatser för att möta det kommande behovet i stadsdelen.

Befintlig tillgång till lekplatser (den nyanlagda utflyktslekplatsen i Jubileumsparken är inte med på kartan, inte heller en lekplats intill Östra Kvillestaden på grund av att den inte är allmänt tillgänglig).

Detaljplanens påverkan

Programområdets grönstruktur

Detaljplan 3 utgör en del av programområdet för Backaplan och den grönstruktur som planerades i programarbetet. Illustrationen nedan visar den planerade grönstrukturen enligt programmet. Parkerna och promenadstråket inom den aktuella detaljplanen ingår i helheten för Backaplan.

Plan över planerad grönstruktur från *Planprogram för Backaplan* (2019). Under planeringen har det gjorts vissa justeringar i kvarterens utformning men strukturen kvarstår. Svarta linjer är ungefärlig plangräns för detaljplan 3. Stadsdelsparken är den långa parken som sträcker sig i nord-sydlig riktning längs Kvillebäcken. Med "Grön promenad" avses promenadstråket (även kallat Aktiv Urban Grönska (AUG)).

Detaljplanens innehåll

Detaljplanen syftar till att utveckla det nya Backaplan till en tät och grön stadsdel med en god livsmiljö som en del av innerstaden och Hisingens centrum. Detaljplanen ger möjlighet till att uppföra bostäder, lokaler för centrumändamål samt social service som skola och förskolor i formen av en kvartersstad med kringbyggda kvarter. Exploateringsgraden kommer att vara hög; samtidigt ska planeringen ge förutsättningar för en hållbar och attraktiv stadsdel med omsorgsfullt och stadsmässigt utformad bebyggelse med god tillgång till parker och grönytor.

Trädrader planeras längs huvudgatorna runt storkvarteren samt övriga gator. Träd ger många ekosystemtjänster och är också av stor betydelse för lokalklimatet, inte minst i perspektivet av klimatförändringarna som ökar risken för värmestress i framtiden.

Det befintliga grönstråket längs Kvillebäcken breddas och blir en del av en stadsdelspark som sträcker sig genom hela Backaplansområdet norrut. Tillkommande parkytor, bostadsnära parker, binds samman med stadsdelsparken med ett längre sammanhängande promenadstråk med möjlighet till aktiviteter.

Planen reglerar offentliga grönytor i form av parker och gröna stråk där riktvärdet är minst 7,5 kvm användbar grön friyta per boende. Det ska tillgodoses genom stadsdelsparken, de bostadsnära parkerna och promenadstråket genom området. Utmed Kvillebäcken och dess gröna stränder skapas en ekologisk kantzon på sex meters bredd längs åstranden. För att säkerställa parkens ekologiska funktion reglerar planen också att marken inom 30 meter från Kvillebäcken inte får hårdgöras mer än 15%. Genom att förbättra bäckens utformning och minska tillförseln av skadliga ämnen och näringsämnen ska Kvillebäcken uppnå god ekologisk och kemisk status enligt miljökvalitetsnormerna.

I intilliggande detaljplan 2 kommer en stadsdelslekplats att byggas vilket kommer att åtgärda bristen på stadsdelslek. Inom detaljplan 3 kommer områdeslekplatser att byggas, vilket kommer att åtgärda bristen på lekplatser för yngre barn inom detaljplanens område.

Övergripande illustration från parkförslaget (Mareld 2021) för stadsdelsparken/Kvillebäcksparken samt den bostadsnära parken som delas av plangränsen mellan DP2 och DP3. Ett delområde av stadsdelsparken ingår i DP3.

Offentlig friyta

Rekommendationen om minst 15% offentlig friyta är en inriktning för Göteborgs stad enligt översiktsplanen och en av indikatorerna i stadsbyggnadskontorets verktyg för arbete med god gestaltad livsmiljö. Inom den aktuella detaljplanen (DP3) blir den beräknade offentliga friytan ca 25% (tillskapade bostadsnära parker, del av stadsdelsparken samt del av promenadstråket). Den siffran visar endast förhållandet till bebyggelsens ytanspråk och behöver ställas i relation till de höga byggnaderna och det stora antalet boende i stadsdelen.

Den offentliga friytan beräknas nå upp till riktvärdet på 7,5 kvm per boende inom detaljplaneområdet. Friytetalet blir högre om kvarterens innergårdar räknas med. I dagsläget kan inte ett exakt friytetal anges eftersom det påverkas av förändringar som diskuteras för den nordvästra delen av planområdet (plangräns och kvartersutformning).

Både parkerna och flera innergårdar kommer att samnyttjas av förskolor vilket inte har tagits med i beräkningen av friytetalet. En annan faktor i sammanhanget är att skolgårdarna kommer att kunna nyttjas av de boende utanför skoltid.

Allmän plats

I omvandlingen av Backaplan tillskapas parker, torg och promenadstråk. Detaljplanens grönstruktur följer intentionerna och strukturen som utarbetades i programskedet för Backaplan. Tre bostadsnära parker planläggs inom den aktuella detaljplanen (en av parkerna har hittills varit uppdelad mellan DP2 och DP3 men förändringar av plangränsen diskuteras), liksom ett delområde av stadsdelsparken längs Kvillebäcken (se illustration på sidan 12).

Ett kvalitetsprogram har utarbetats för pågående detaljplaner. Det anger de kvaliteter som ska uppnås i utformningen av allmän plats och är utgångspunkten för alla delprojekt som berör utemiljön. För två av de bostadsnära parkerna inom aktuell detaljplan utarbetas för närvarande gestaltungs-förslag. För övriga parkområden inom detaljplanen har gestaltungs-förslag tagits fram till detaljplanesamrådet för detaljplan 2. För allmän plats i form av gatumiljöerna och promenadstråket utarbetas ett gestaltungsprogram (DP2 och DP3, med utblick mot DP4). Samtidigt genomförs en ledningsutredning så att tekniska funktioner under och ovan mark kan samordnas. Det är av stor vikt att utformningen av allmän plats

sker samordnat och med ett helhetsgrepp för hela Backaplan. Det är konkurrens om utrymmet under mark där flera funktioner ska få plats, inte minst i gatumiljöerna där trädens växtbäddar ska få tillräcklig plats intill ledningar och ovanför garage.

Samnyttjan

Väsentliga frågor för parkernas gestaltning är samnyttjan med sekundäranvändningarna förskola/skola respektive skyfall. För samnyttjan av förskola/skola anger programmet för Backaplan max 30% samnyttjan. En aktuell beräkning av en realistisk användning av olika parkytor utifrån verksamheternas bedrivande har skett under detaljplanearbetet. Den visar att samnyttjansgraden inte kommer att vara jämnt fördelad mellan parkerna. De bostadsnära parkerna riskerar att ha en högre samnyttjansgrad än 30% men stadsdelsparken längs Kvillebäcken kan få en lägre samnyttjansgrad.

En hög samnyttjansgrad med förskola/skola ökar behovet av slittåliga hårdgjorda ytor i parkerna. Det kan innebära en mindre mängd grönska och en lägre kapacitet för parkerna att leverera ekosystemtjänster. En hög samnyttjansgrad påverkar också risken för undanträngning av boende i området. En undanträngningseffekt kan befaras under dagtid på vardagar men inte under övrig tid.

Behovet av samnyttjan ger förutsättningar och begränsningar i gestaltningen av allmän plats och det kan vara en utmaning att skapa alla de vistelsevärden som grönplanen anger per parkkategori. Bland annat behöver skyfallslösningar utredas samordnat med parkgestaltningen så att inte sekundäranvändningen skyfall överordnas parkernas vistelsekvaliteter.

En hög samnyttjansgrad ökar såväl investerings- och anläggningskostnaderna som de långsiktiga drifts- och underhållskostnaderna för parkerna.

Förutom boende kommer de planerade arbetsplatserna inom programområdet att generera vistelse i parkerna, liksom besökare som nyttjar handel och service i Backaplan. Besökare och de som arbetar i området ingår inte i programmets riktlinjer om friyta och deras nyttjande av parkerna är svår att beräkna. Sannolikt sker till viss del en fördelning av de olika kategoriernas nyttjande till olika tider av dygnet, men generellt behöver parkerna utformas för att klara av många samtidigt besökare med olika behov.

Förslag på strategi

Grunden för grönstrukturen i det framtida Backaplan sattes i programskedet, vilket är utgångspunkten för den aktuella detaljplanen. För att intentionerna om grönstrukturen i programmet och i detaljplanen ska förverkligas, finns behov av att i den fortsatta planeringen och genomförandet, samt i förvaltningen, fokusera på de frågor som relaterar till samnyttjan, träd i gaturummen, samt överbryggande av barriärer till omgivningen för att få en sammanhängande grönstruktur.

Kostnader för samnyttjan

Parkerna i Backaplan kommer att anläggas i ett område med hög exploateringsgrad och två sekundäranvändningar (förskola/skola och skyfall). För att ambitionen med en kvalitativ boendemiljö ska kunna realiseras behöver utmaningarna med samnyttjan hanteras i ett långsiktigt perspektiv. Eftersom både den höga exploateringsgraden och samnyttjansgraden utgör förutsättningar att förhålla sig till, är det främst utmaningar relaterade till kostnader för parkerna som går att hantera. Det gäller att skapa bra miljöer med många kvaliteter och som vänder sig till många människor. Kvaliteterna ska också bibehållas över tid.

För att kunna omhänderta alla behov behöver omsorg läggas vid parkernas kvalitet, återspeglad i produktionskalkylen (investerings- och anläggningskostnader). Om det tillkommer parkelement som behövs för samnyttjan (i enlighet med park- och naturförvaltningens kriterier) bör de bekostas av sekundäranvändare.

Hög samnyttjan leder till ett ökat slitage och därmed högre kostnader för drift och underhåll. För att utreda behovet av kostnadsfördelning bör en resursanalys genomföras. Resursanalysen kan sedan ligga till grund för en överenskommelse mellan berörda förvaltningar. Drift och underhåll behöver följas upp över tid så att eventuella justeringar av överenskommelsen kan göras.

Träd i gaturummen

Det krävs ett aktivt och lösningsfokuserat arbete mellan olika förvaltningar för att träd i gaturummen ska få rätt livsbetingelser och tillräckligt utrymme i förhållande till ledningar och underbyggnader.

Standardlösningar och mått behöver relateras till det övergripande ekosystemtjänstperspektivet, liksom att hitta lösningar för förvaltningsskedet.

Överbrygga barriärer

Att överbrygga barriärer till omgivningen är en viktig aspekt i anslutande stadsutvecklingsprojekt. I den planeringen behöver även länkar i grönstrukturen ingå, såsom en utveckling av Kvillestråket. Förutom att bli en ryggrad i den framtida stadsdelsparken inom Backaplan, behöver Kvillebäcksparken få en koppling över Hjalmar Brantingsgatan för att Kvillestråket som grönsstrukturlänk ska kunna realiseras.

Kvillebäcken framstår i dagsläget till stora delar som en försummad miljö men har stor potential att utvecklas till ett blågrönt stråk med höga sociala värden. För utveckling av stadsdelsparken och dess vistelsevärden är det av stor betydelse att verksamhetsområdet väster om Kvillebäcken, norr om Färgfabriksgatan, utvecklas i takt med övriga Backaplan.

Ytterligare utredningar

Resursanalys

Behovet av kostnadsfördelning relaterad till samnyttjan behöver utredas.

Parkgestaltning

I nordvästra delen av planområdet planeras en bostadsnära park intill en skola och en idrottshall, och för närvarande diskuteras förändringar inom kvartersstrukturen. Vid förändringar av kvarteret uppstår behov av en ny parkgestaltning.

Bilaga: Planeringsförutsättningar

Göteborgs grönplan

Göteborgs grönplan syftar till att visa hur Göteborg kan stärkas som en stad med stora gröna kvaliteter, ur ett ekologiskt, socialt och ekonomiskt perspektiv, samtidigt som staden utvecklas. Den är vägledande för Göteborgs Stads alla planerande, byggande och förvaltande förvaltningar och bolag.

Riktvärden för park- och naturområden

Grönplanen beskriver och sätter minsta mått på olika typer av gröna friytor, och klargör att alla boende och arbetande i Göteborg ska ha tillgång till parkmark inom 300 m från bostaden eller arbetsplatsen.

Typ av område	Närhet till bostad utan barriär	Storlek	Kvaliteter
Bostadsnära parker och naturområde Litet grönområde som används främst av boende och verksamma i omgivande kvarter	Inom 300 meters promenad från bostad Inte korsa trafikleder, större vattendrag eller större nivåskillnader	Minst 0,2 hektar	Societopvärden: Vila, Mötesplats Varierat växt- och djurliv Grön oas/plats/park/natur
Stadsdelspark Park som framförallt besöks av de som bor i den omgivande stadsdelen	Inom 1 kilometers promenad från bostad, 15 minuters promenad Inte korsa trafikleder, större vattendrag eller större nivåskillnader	Minst 2 hektar	Societopvärden: Vila, Mötesplats, Picknick, Sällskapslek, Promenad, Lek Variation i karaktär mellan närliggande stadsdelsparker Varierat växt- och djurliv Grön oas/plats/park/natur
Stadspark Mångfunktionell park som är så attraktiv att den lockar människor från hela Göteborg	30 minuter med kollektivtrafik	Tillräckligt stor och attraktiv för att rymma och locka många människor och tåla användning	Tydligt särpräglad karaktär Variation mellan olika stadsparker Rikt växt- och djurliv
Större natur- och rekreationsområde Stort naturområde med ett flertal biologiska och rekreativa värden	30 minuter med kollektivtrafik	Tillräckligt stor och attraktiv för att rymma och locka många människor och tåla användning	Tydligt särpräglad karaktär Rikt växt- och djurliv

Källa: Göteborgs stad (2022). *Göteborgs Grönplan - för en nära, sammanhållen och robust stad 2022-2030*.

Sociotopvärden

Sociotopvärden är ett sätt att beskriva kvaliteter på en plats, och vilka förutsättningar en park måste ha för att kunna inhysa en viss funktion. Sociotopvärden används som ett planeringsverktyg med syfte att skapa mångfunktionella parker och naturområden av hög kvalitet.

Stadens gröstruktur ska ha förutsättningar för att inhysa olika sociotopvärden. I följande tabell redovisas de sociotopvärden som ska finnas i en bostadsnära park respektive en stadsdelspark, och vilka fysiska förutsättningar detta kräver:

Kvaliteter (sociotopvärden)		Förutsättningar	Inom max 1 kilometers promenad från bostaden
Picknick	» Picknick » Grilla » Utflykt med fika	» Attraktiv plats » Tillgängliga platser	
Sällskapslek	» Boule » Kubb » Brännboll	» Parken behöver vara minst 45 meter bred » Plan, öppen yta klippt gräs	
Promenad	» Promenera » Vandra » Strosa	» Underlag, tillgänglighet, variation » Minsta mått sammanhängande stråk 500 meter » Möjlighet att vila – sittplatser » God orienterbarhet	
Lek	» Lekplats och/eller fri lek » Till exempel: kojbygge, åka lådbil, åka pulka, klättra, cykla, vattenlek	» Tillrättalagd lek i form av lekredskap och/eller ej tillrättalagd lek i form av annat än lekredskap » Plan yta och/eller terräng	
Vila	» Lugn och ro » Avkoppling » Hämta kraft	» Större delen av parkytan understiger ljudnivå på 50 decibel	Inom max 300 meters promenad från bostaden
Mötesplats*	» Folkliv » Umgås » Titta på människor » Ha möten	» Parken behöver vara minst 45 meter bred » Innehålla sittplatser » Minst hälften av parkytan är solbelyst klockan 12 vid vårdagjämning » Plan öppen yta	
Grön oas	» Lummighet och/eller omslutande rumslighet » Kontrast mot omgivningen	» Huvudsakligen vegetationstäckt mark » Parken behöver vara minst 45 meter bred	
Varierat växt- och djurliv	» Många arter av växter och djur	» Variation av livsmiljöer: både övergripande livsmiljöer såsom lövskog, och småskaligare, som exempelvis grova träd och bohål. » Stor biologisk mångfald	

* Naturområden har i vissa fall andra förutsättningar än park för att erbjuda mötesplats. Här är folkliv inte alltid det mest uppskattade. Förutsättningar kan vara en glänta, en utsiktsplats eller en grillplats.

Källa: Göteborgs stad (2022). *Göteborgs Grönplan - för en nära, sammanhållen och robust stad 2022-2030*.

Tillgänglig park och natur

Utöver fysisk närhet påverkas människors tillgång till park och natur av hur tillgängliga områdena är. Olika grupper av människor har olika behov och det är därför viktigt att planera för alla människors olika förutsättningar. Enligt Göteborgs grönplan bör Stadens parker och naturområden i möjligaste mån vara tillgänglighetsanpassade och användbara för alla.

Stadens grönområden har klassificerats i tre olika kategorier utifrån deras förutsättningar att rymma parkkvaliteter med avseende på tillgänglighet, både vad gäller angöring och vad gäller krav på relativt plana ytor för vistelsekvaliteter:

Tillgänglighetskategorier	
Kategori 1	Områden där i stort sett hela ytan har förutsättningar att fungera ur tillgänglighetssynpunkt. Större delen av ytan, minst 0,2 hektar, utgörs av en relativt plan yta. Ytor i denna kategorin är oftast renodlade parkmiljöer, men kan skötas mer eller mindre intensivt.
Kategori 2	Områden som i delar har förutsättningar att fungera ur tillgänglighets-synpunkt men i andra delar är otillgängliga. Minst 0,2 hektar av ytan utgörs av en relativt plan yta. Dessa ytor är ofta hybrider mellan park- och naturmiljöer.
Kategori 3	Områden med begränsade förutsättningar att fungera ur tillgänglighets-synpunkt. Mindre delar bedöms kunna tillgängliggöras men detta kräver generellt större insatser. Ytor i denna kategori är generellt kuperade naturmarksområden eller extensivt skött parkmark med svår topografi. Notera att dessa områden kan ha stora rekreativa värden för dem som har möjlighet att nyttja dem.

Riktlinje för lekplatser

Park- och naturförvaltningens riktlinje för lekplatser ska ge vägledning för hur förvaltningen ska planera, sköta, förvalta och utveckla stadens lekplatser. Fem principer har tagits fram och ska ligga till grund för arbete med allmänna lekplatser och andra lekmiljöer. För att skapa en lekvänlig stad ska stadens lekplatser vara: nära; för alla; utvecklande och stimulerande; säkra samt hållbara. Den allmänna lekplatsen är en viktig oas för barn och fyller en betydelsefull funktion som offentligt rum och mötesplats i staden. Alla i Göteborg ska ha nära till utomhuslek, framför allt genom allmänna lekplatser men också genom andra lekmiljöer.

Riktvärden för lek

Typ av lekplats	Närhet till bostad utan barriär	Storlek
Lekmiljö Lek sker inte bara på lekplatser utan finns överallt där barn rör sig. Genom att skapa andra lekmiljöer, eller stärka och utveckla befintliga lekvärden i staden, kan vi synliggöra barnen och välkomna till lek för alla i det offentliga rummet.	Överallt i staden. Bör finnas inom 300 meters promenad från bostaden utan att passera större barriär.	Kan variera från en punkt eller stråk till ett större område.
Områdeslekplats Områdeslekplatsen är framförallt viktig för de yngre barnen och för de barn som börjar röra sig på egen hand i den offentliga miljön. Vid planeringen av denna typ av lekplats bör dessa två grupper särskilt prioriteras. Områdeslekplatserna ska inte ersätta fastighetsägarens skyldighet enligt plan- och bygglagen att tillhandahålla friyta som är lämplig för lek i närheten av bostaden.	Bör finnas inom 500 meters promenad från bostaden utan att passera större barriär.	Ska ge möjlighet för att några olika typer av aktiviteter kan pågå samtidigt. För att ge barn tillräckligt med lekutrymme och minska slitaget behöver lekplatsen storlek också anpassas till invånarantal och tillgång till andra lekplatser i närheten.
Stadsdelslekplats Stora lekplatser som besöks av de som bor i hela stadsdelen och är samlingsplats för alla åldrar och många olika grupper.	Bör finnas inom 1 kilometer från bostad.	Ska ge möjlighet för att flera olika typer av aktiviteter kan pågå samtidigt för flera grupper av barn i olika åldrar och vuxna. För att ge barn tillräckligt med lekutrymme och minska slitaget behöver lekplatsernas storlek också anpassas till invånarantal och tillgång till andra lekplatser i närheten.
Utflyktslekplats Utflyktslekplatserna ska vara unika, stora, generationsövergripande och strategiskt belägna lek- och mötesplatser som är värda att ta sig till från hela staden. De ska upplevas välkomnande för alla.	Väl spridda över hela staden	Ska vara stora och ge möjlighet för att många olika typer av aktiviteter kan pågå samtidigt för många grupper av barn i olika åldrar och vuxna.

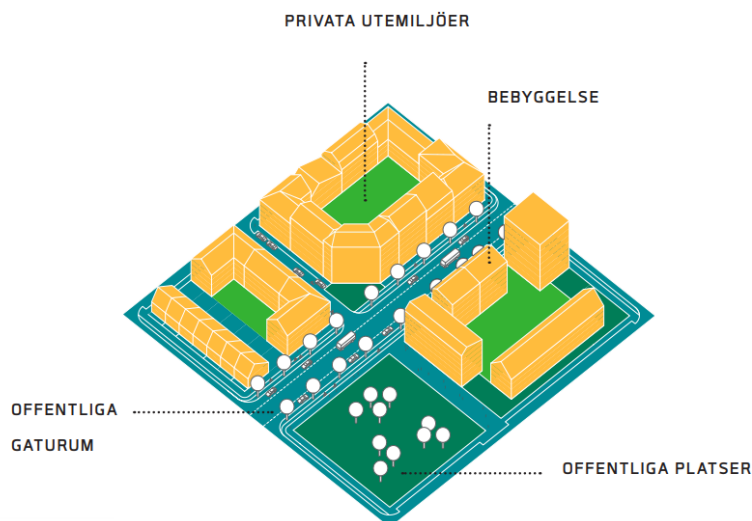
Källa: Park- och naturförvaltningens riktlinje för lekplatser (2019).

Offentlig friyta

I rapporten Mäta stad (Ståhle et al. 2016) beskrivs att: *”En stad behöver offentliga platser för grundläggande samhällsändamål som social integration, allmänna möten, platsidentitet, rekreation, naturupplevelser samt barns lek och utveckling. Dessa funktioner kan inte lösas på privat mark utan representerar allmänna värden som bara kan skapas i det offentliga rummet. Offentliga platser är till exempel torg, parker och naturområden. Dessa platser är i olika grad ytkrävande och i planeringen behöver mark avsättas.”*

FN:s organ för boende och stadsbyggnadsfrågor, UN Habitat, har studerat frågan och kommit fram till en rekommendation om minst 15% offentliga platser för att tillgodose behovet av torg, parker och naturområden. Rekommendationen är ett underlag till rapporten Mäta stad, till stadsbyggnadskontorets arbete med indikatorer för gestaltad livsmiljö (Stadsbyggnadskontoret, 2021) och för Göteborgs stads inriktning om att de offentliga friytorna i fortsatt förtätning av staden bör utgöra minst 15% av den totala markytan (Översiktsplan för Göteborg, 2022).

Stadens byggstenar: offentliga platser, gaturum, privata utemiljöer och bebyggelse.

Källa: Mäta Stad (2016)

Samnyttjande av allmän plats park/natur

Park- och naturförvaltningen har ett inriktningsbeslut gällande samnyttjande av allmän plats park och natur. Samnyttjande är när samma markområde används för två eller flera olika ändamål, oftast vid olika tidpunkter på dygnet. Ett exempel på samnyttjande är när en yta som är planlagd för huvudändamålet park även ämnas att användas av en bestämd sekundäranvändare, exempelvis Kretslopp och vatten för funktionen dagvattenanläggning.

Nedan kriterier och tillhörande checklista ska användas för att bedöma om samnyttjande av allmän plats park eller natur är lämplig. För att kunna genomföra en lämplighetsprövning av samnyttjande i enskilt fall behöver området ha tillgång till minst 15 % offentlig friyta, utöver yta som diskuteras för samnyttjande. Om riktvärdet inte uppnås i det aktuella området behöver 15 % offentlig friyta först säkras innan samnyttjande kan utredas.

Samnyttjan allmän plats PARK/NATUR – kriterier

- Bedömning om samnyttjan ska göras i ett tidigt skede i samband med att ramarna sätts för tillgång offentlig plats.
- Samnyttjad yta ska utgöra max 30 % av aktuellt park/naturområde.
- Platsen är utformad och sköts för allmänt parkändamål inom park- och naturs budget i samråd med sekundäranvändare.
- Inget staket eller avgränsning som möjliggör låsning eller utestängning av besökare. (Staket kan uppföras för säkerhet)
- Inga byggnader eller faciliteter för annat än parkändamål
- De kvaliteter som samnyttjas är "ytqualiteter" eller platsspecifika kvaliteter. Exempel kan vara stora öppna ytor för spring och bollek, klätterträd eller buskar för lek, pulkabackar eller särskilda naturupplevelser. De lekvärden som tillgodoses hör framförallt hemma i "den vilda zonen" men även delar av den "vidlyftiga zonens lekvärden", såsom de beskrivs i dokumentet "Utemiljö vid förskolor i Malmö - ett verktyg för planering, utformning och bygglovgranskning" kan vara lämpliga att samnyttja på allmän plats
- Bedömning av lämplighet, omfattning av samnyttjan och ytanspråk görs i respektive aktuellt fall genom "Samnyttjan allmän plats – checklista Park- och natur" resp. sekundäranvändares checklista.

Samnyttjan allmän plats PARK/NATUR – checklista

Förutsättningar för användning av checklistan

- 15 % offentlig grönyta eller annan överenskommen siffra för området säkras utöver yta som diskuteras för samnyttjan.
- Användningen följer Samnyttjan allmän plats PARK/NATUR – kriterier

1. VAD? Önskemål

Vilka verksamheter? Viken omfattning? Var inom området?

2. OM? Övergripande lämplighet för området som helhet

Prövning lämplig utifrån nulägesanalys av friyta i området som helhet? Hur mycket friyta finns? Möjligt i föreslaget läge med tanke på kvalitet? Hur många skolor/förskolor nyttjar redan?

3. HUR? Förutsättningar för platsen

- Kvaliteter som kan samnyttjas
[bedömning av parkens karaktär, naturtyp/slittållighet]
- Kategori och storlek
[stadsdelspark, bostadsnära park, storlek etc]
- Möjlig avgränsning/zonering/materialitet
[hur skulle möjlig avgränsning kunna fungera i parken som helhet? Förutsättningar för gestaltning? Höjd? Rumsligt, material mm. Redovisas med skiss]
- Barnens avtryck/parkens uttryck
[i vilken omfattning är det möjligt för verksamheten att påverka platsen utifrån parkens karaktär/övrig användning]

HUR? Riskanalys

- Risk för slitage *[om användningsgrad fel]*
liten medel hög – motivera
- Risk för undanträngning *[av andra grupper]*
liten medel hög – motivera

4. FÖRSLAG

Samnyttjan lämplig *[grad av samnyttjan]* under förutsättning att.../Samnyttjan inte lämplig på grund av...

5. EKONOMISKA KONSEKVENSER

Samnyttjan enligt förslag innebär ökade driftkostnader med ... xxx kr.
Motivera

Läs mer

- Göteborgs stad (2022). *Göteborgs Grönplan för en nära, sammanhållen och robust stad 2022-2030*.
- Göteborgs stad (2022). *Översiktsplan för Göteborg*. Hämtas via: <https://oversiktsplan.goteborg.se/>
- Göteborgs stad (2019). *Park- och naturförvaltningens riktlinje för lekplatser*.
- Mattsson, J. (2018). *Naturvärdesinventering i Backaplan, Göteborgs kommun, 2018*. Calluna AB.
- Stadsbyggnadskontoret (2021). *Indikatorer för en god gestaltad livsmiljö: stadsliv och förtätning*. Göteborg stad.
- Stadsbyggnadskontoret (2022). *Kvalitetsprogram Backaplan version 1.0*. Göteborgs stad.
- Ståhle et al. (2016). *Mäta stad - en guide till forskningsdriven stadsbyggnad*. Stockholm: Spacescape.

